

טור' נוימן ישעיהו
17018

בן זלטה (לוטי) ומתתיהו

נולד ב- 1.1.1915

התגייס לצה"ל ב- 1948

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- 6.6.1948

בקרב בצמח.

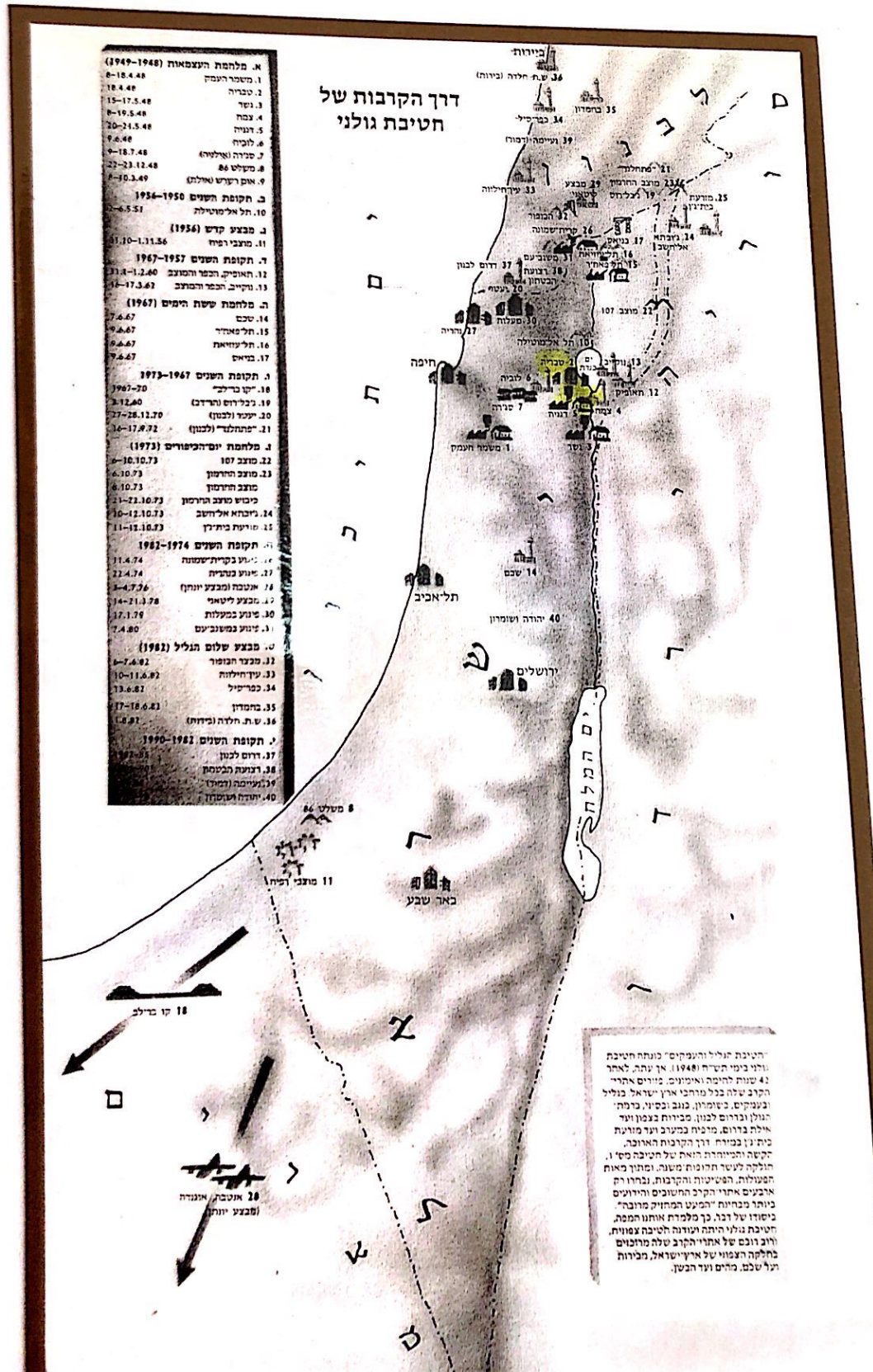
נוימן ישעיהו,

בן זלטה (לוטי) ומתתיהו, נולד ביום ט"ו בטבת תרע"ה (1.1.1915) בעיר גורה הומורולוי, רומניה. למד בבית-ספר יסודי ותיכון, ובבית-ספר גבוה למסחר. בימי השואה לא נגעה בו הרעה, הוא הוסיף ללמוד, ואף התחיל לעבוד כמנהל-חשבונות אבל הגיע לכלל הכרה ברורה כי מקומו בארץ. ישעיהו עלה לארץ-ישראל ב- 22.10.1946 לאחר תום המלחמה, הצטרף לפועלי אגודת-ישראל בראשון לציון, עבד בפרדס ולא פעם אף היה מחוסר עבודה. הוריו נשארו ברומניה.

למלחמת-העצמאות התגייס בהתלהבות, שירת בחטיבת "גולני" ולחם בגזרת עמק-הירדן. ישעיהו נפל ביום כ"ח באייר תש"ח (6.6.1948) בצמח ונקבר בטבריה.

ביום ט"ז בסיוון תש"י (1.6.1950) הועבר למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בחיפה.

מפת אתרי הקרבות של חטיבת גולני

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב-פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ-ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי-אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרונו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד-האדמה ויושב-הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

באימון ובשיגרה

ארוכה, עקובה מדם וקשה, היא "דרך הקרבות של החטיבה"; עשרות אתרי-קרב, מאות פעולות ומבצעים ואלף ומאה חללים; הם עדות נאמנה ומכאיבה למורשת-הקרב, להיסטוריה הצבאית, לפעילות המבצעית... ויחד עם זאת, רבים וטובים מבין רבבות יוצאי החטיבה, הזוכרים בנוסטלגיה ובאהבה את תקופת שרותם הסדיר, כלוחמים ומפקדים, לא התנסו בקרב, לא ידעו מלחמה! כל תקופת שרותם היתה ב"אימון ובשיגרה". לאלו שבסבב שנתי קבוע היו "עולים לקו" "יורדים לאימון", יוצאים ל"רגילה" ל"נופש" ול"תעסוקה"; לאלו שלא נטלו חלק בקרב, וגם לא עברו את הגבול באיזו חדירה או פשיטה, לא פגעו באויב, וגם לא חילצו חבר פצוע תחת אש, וגם לא קיבלו צל"ש וכל שרותם הצבאי היה מבט"ש לבט"ש, לכל אלו, הפרק הזה מוקדש...

רק תשאל, ותראה איך הם זוכרים, ואין זה משנה אם שרתו בחטיבה בשנות החמישים או בשנות השמונים; בימי תש"ח, "קדש", ששת הימים או יום הכיפורים; במלחמת ההתשה ובמרדפים, במבצע ליטאני או של"ג במלחמת לבנון או ב"שטחים"; אם תשאל ותבקש הם יספרו בהתלהבות ובשמץ געגועים על אותם הימים; על סיור-בוקר, וה"סיור האלים", על התצפית והמארב, על נוטי-הלילה ושגרת המוצב... ויעלו על נס את החברות והאחווה, ותחושת ההשתייכות והגאווה, בפלוגה, בגדוד, ובחטיבה!

הם זוכרים היטב, כל דורות הלוחמים, את המ"פ המ"מ הסמל והרס"ד, את "המאהל" והשמירות, ההמתנה וה"שמועות", את הכוננות ואת ה"הקפצות" את המסדרים וה"יציאות"... כולם לקחו עמם עם כל הזכרונות את ה"קטיבק" הפק"ל והתד"ל, שקשינה מדים ודרגות, אפור-מגן, שש-בש, קסדה ואין-ספור חוויות... על כן ראוי לספר על אותם אלפי לוחמים, שלא חסכו זיעה וכל מאמץ, וחזרו רטובים, מריצת-לילה, ממסע ממתות, מעשרות אימונים; אימון "יבש" ו"רטוב", אימון-הפרט, ואימון החטיבה; אימונים בהגנה, בהתקפה, בהבקעה ובכל צורות הלחימה; ביעד-מבוצר, בשטח בנוי, במדבר ובהר... אימון בנגב, בגליל או ברמה, אימון בשת"פ עם שריון, תותחנים או עם הנדסה... מעבר שדות-מוקשים ולחימה בתעלות, לחימה בצוות-קטן, בחוליה ועם כל הפלוגה... עם חגור-קל, מימיה ורימונים, או עם חגור מלא, "חגור פילים", וקפל"ד. עם שכפ"ץ ו"פאוצים" ומחסניות מלאות "נותבים"... עם נשק אישי; "עוזי", "סטן" "צ'כי", "אפ-אן" ו"גליל", עם מגל"ד, ומק"כ, "בזוקה" ומא"ג, עם מרגמה... ועם כל שאר אמצעי-הלחימה... כי להיות ב"גולני" פרושו להתאמן עם כל הנשמה, ולשאת בגאווה את ה"כומתה החומה"...

להיות ב"גולני" פרושו להיות נהג או טבח או פקידה, בסיידת ב"עורב" בפלוגת-הקשר, פלוגת ההנדסה, או ב"מפקדה"; להיות ב"גולני" פרושו להיות חובש, אפסנאי, ש.ג. או קשר, להפעיל אמל"ח מתוחכם ולעשות "עבודות רס"ר"... להיות בגולני פרושו לרוץ כמו מטורף, עם חגור-מלא וכובע פלדה, ב"יום ספורט", או במסע, ל"הכרת החגור" ו/או ל"קבלת הכומתה"... להיות בגולני פרושו גם לעמוד דום "כמו חיל", כמו קצין כמו לוחם בכל המסדרים, ב"מסדר בוקר" וב"מסדר השכמה", במסדר-המפקד, ובמסדר יציאה; טקס ההשבעה, וטקס קבלת הכומתה, טקס סיום קורס מכי"ם או קצינים, ומסדר-סיום של תקופת האימונים, וטקס זכרון שנתי לכל החללים... להיות ב"גולני" זו אכן חוויה, חוויה אמיתית של "אימון ושיגרה"...

קרבו השתתף ישעיהו

בבוש המשטרה בצמח

מכשלון התקפתנו על צמח ועד לראשית מאי, עמדה משטרת צמח להעזב על ידי הבריטים. ברור היה שבנין זה עלול לשמש קרש-קפיצה בין לגבי ישובי עמק-הירדן באם ייתפס על ידי הערבים, ובין לגבי ערביי צמח אם יהיה בידינו. על כן כה רבתה התכונה לקראת יום הפינוי. קויים מגע של קבע עם אנשי המשטרה, כדי לדעת מראש על יום הפינוי, ומחלקה בפיקודו של מוטקה פלונסקי ז"ל (נהרג אחר-כך בקרבות סג'רה) חנתה בדגניה א', מוכנה להקרא בכל רגע לבוא להשתלט על הבנין.

ב-27.4.48, בשעה 18.00, הודיעה התצפית, שהבריטים עזבו את המשטרה. עבר זמן-מה עד שהספיקה המחלקה להתארגן ולצאת לשטח, ובינתיים נתפס בנין המשטרה ע"י הערבים. נראה היה בעליל, שהבריטים הודיעו לערבים על מועד יציאתם, כי מיה, עם צאת אחרון האנגלים, נכנסו הערבים לבנין.

כשנמצאה המחלקה לפני הקרנטינה הישנה, 400 מ' צפונית-מערבית למשטרה נפתחה עליה אש מן הבנין. המחלקה נפרסה והמשיכה להתקדם. בהסתערות זריזה הצליחו האנשים לתפוס את בנין בית-הספר הסמוך למשטרה. כל הנסיונות להמשיך ולהתקדם לעבר המשטרה נכשלו מחמת האש שנורתה מן הבנין, אש שהלכה וגברה (כנראה שהגיעו לאויב תגבורות נוספות). אותה שעה נפתחה אש גם מכיוון צמח גופא. המחלקה נתבססה בביה"ס וענתה באש.

מדגניה יצאו שתי כיתות פל"ם אשר תפסו את טחנת הקמח ההרוסה שמשמאל לכביש. מעמדה חדשה זו אפשר היה לכסות באש את הכניסה למשטרה ולמנוע מן האויב את הכניסה והיציאה מהבנין.

בינתיים החשיך היום. ברור היה, שבלי פריצת קיר הבנין בחומרי נפץ לא נוכל לחדור פנימה. חומרי הנפץ הובאו לדגניה בערב מאשדות-יעקב וסודרו ב-4 תרמילי גב, שכל אחד מהם הכיל מטען של 20 ק"ג. סידורי ההפעלה היו פרימיטיביים (ע"י הצתת פתיל מלוכסן-החיתוך). עם חשכה יצאתי מדגניה עם שתי כיתות: «סבלים» נושאי-חומר ואבטחה להם.

הגענו לבית-הספר. פגשתי את מוטקה פ., שהיה המפקד במקום, והלה הודיעני שזחל אל הגדר המקיפה את הבנין ופרצה במספרים, על מנת להכשיר פריצה בכוח רב יותר. קבענו שתי כיתות שירתקו את המשטרה מצד צפון-מערב, ואלו כיתה שלישית עם כיתת פל"ם — יפרצו לבנין מצד מערב. אל היחידה הפורצת צורף חבלן ושלושה

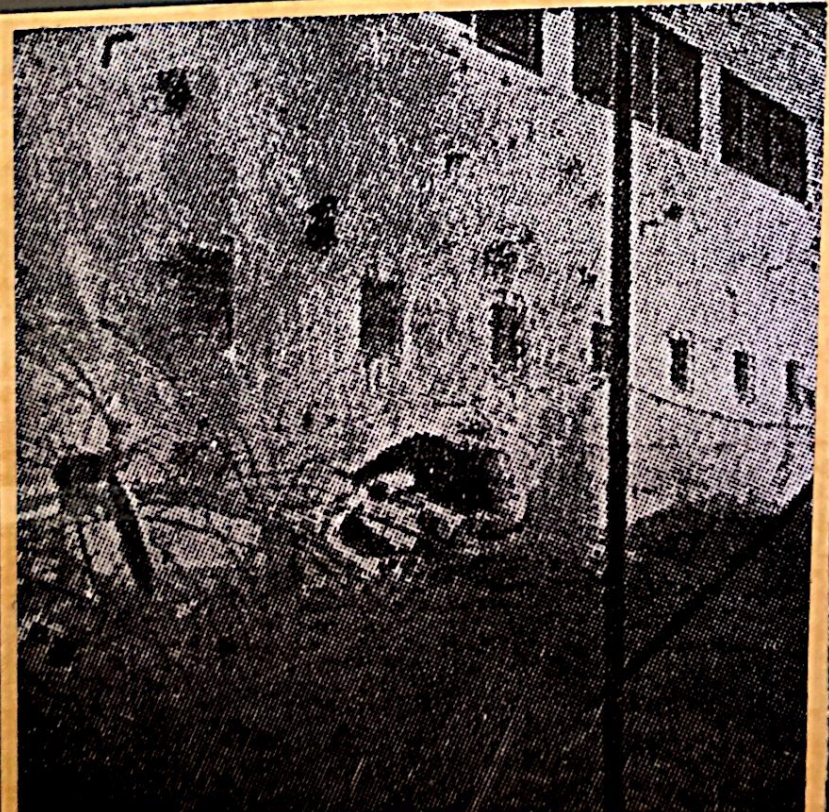
„סבלים“. כיתות הרתק פתחו באש, על מנת להסיח דעתו של האויב ולהטות אליהם את אשו, ואותה שעה התקדמה יחידת הפורצים אל בנין המשטרה. זחלנו לאורך הגדר וחיפשנו את הפרצה. כשמצאנוה לבסוף, נתברר, שרק כמה חוטים מן הגדר נחתכו, ולמעשה היתה הגדר סבוכה בקונצרטינות ותיל רב.

אותה שעה נפצע מכדור תועה אחד הפורצים והחל לצעוק. צעקותיו גילו את מקומנו לאויב, והוא התחיל לכוון אלינו את אשו. האנשים נסוגו מעט (הסבלים ברחו לגמרי). תפסתי תרמיל עם חומר נפץ והטלתי כבונגלור על הגדר. הרחקנו את יתר התרמילים והפעלתי את המטען.

מיד עם התפוצצות הגדר, התקדמנו, ועמנו שאר התרמילים, דרך פרצת הגדר והנחנו את חומר הנפץ ליד הקיר. הפתיל הוצת, ואנו נסוגנו לעבר בית-הספר.

נשמעה התפוצצות. הודעתי למוטקה שעליו לצאת עם יחידתו ולפרוץ לבנין. היחידה יצאה. כעבור זמן-מה שמעתי קריאות: „אין פירצה! לסגת! הודעתי לחבלן, שיראה ליחידה את מקום הפרצה. יחד הצטרפנו לכוח הפרוץ ונכנסנו ראשונים לתוך הבנין. ראינו את הערבים יורדים במהירות ממגדל המשטרה. יריתי אליהם כמה כדורים באקדחי וזרקתי רימון לעברם. מיד שמעתי את מוטקה קורא אלי: „רימון! — הסתכלתי סביבי, אך לא ראיתי דבר, אותה שעה אירעה התפוצצות על ידנו. רפאל החבלן נפצע פצע קשה בגבו. בינתיים פרצו הכיתות פנימה וטיהרו את הבנין. ערבי אחד נהרג ואחד נשבה. השאר הצליחו להמלט. מדברי השבוי נתברר, שבמשטרה היו 25 רובאים ומקלע אחד. בלילה גורו עוד כמה יריות מן הכפר לעבר המשטרה, אך לפנות בוקר ברחו ערביי צמח מן העיירה. אנשינו חדרו לעיירה וסרקוה. לא נמצא איש עד הקרנטינה החדשה.

משטרת צמח

הקרבתו נפל ישעיהו ז"ל

בתוך המערכה

אותה שבת, 15 במאי, מצאה אותנו בלתי מוכנים. התמימות הפושעת, שהיתה נחלת הכלל, נתנה חופש לדמיון לשער מה יהא עלול להתרחש; לא ניתנה אפשרות להיפטר מהמושגים הישנים על הגנתנו וחישי-מהר לסגל עצמנו לבאות.

ישבנו אותה שבת בשעור של עזרה ראשונה. אתנו היו כל וחברה שהיו בימים ההם את כיתת פלי"ם א' שלנו. מאחורינו כבר היו כמה פעולות, כבר התנסונו בסבילות אש שונות ויצאנו שלמים. ישבנו בשעור, צחקנו והשתובבנו, אך גם למדנו משהו — השעורים המעטים הללו, כה הרבה נתנו לנו כעבור כמה ימים, כשהיינו אנוסים לטפל בחברים הפצועים.

נקראתי החוצה. המ"ז פקד עלי להכין מהר את האנשים — עלינו לצאת תיכף ומיד לצמח. התארגנו במהירות, ומכונית הובילתנו לדגיה. שם נפגשנו עם עוד כיתות אחדות, ויחד היוינו מחלקה. לא ידענו מה המצב, אך הכל היה דחוק ובהול. לא ניתן לנו מפקד, רק הוראה קצרה ניתנה: רוצו לצמח. בבנין המשטרה פגשנו באחד המ"מ. בפנים מביעים מתיחות הודיע: "הערבים בשערי צמת, רוצו לשם ותפסו את הקו". ו"מפקד למחלקה"? — שאלתי. "אין, אתה תהיה המפקד". לא היה זמן להסברות. מה דלים היינו במפקדים, ומתוך הכרח היו מעמיסים לפתע פתאום על האדם תפקיד ואחריות, שלא היה לו כל מושג עליהם. ומתוך הכרח, נאלץ היה לבצע אותם. מקרים כאלה היו רבים.

רצנו הלאה, לכפר. שם נודע לנו שהקרנטינה והקמפ נעזבו ע"י כיתות המשמר שלנו, והצבא הסורי כבר נמצא בהם. קטע הכפר, מהכביש דרומה — כולל את תחנת הרכבת ומנשייה — נתפס ע"י כיתות הדגיות, ועלינו לתפוס את הקטע מהכביש צפונה עד הים.

חילקתי מיד את הכיתות לקטעים ואת האנשים לעמדות — הצטרפו עלינו עוד אנשים מספר מהגוסגים מהקמפ. דניק בראש חוליה מקלענית מוגברת, תפס עמדה קדמית בבית-הקברות, השולטת על הכניסה הראשית לכפר. וכך התחלנו להתבצר — לפתוח אשונים בחומות החמר, להוסיף לבנים ואבנים, להסתות, והכל תוך תנועה מינימלית.

האויב, לאחר שפרץ לתוך העמק, כשתל-אל-קאסר משמש לו בסיס, ותפס את הקרנטינה והקמפ, התחיל לרכו אש על עמדותינו הקדמיות שבצמח, ובפרט על הגזרה הדרומית — תחנת הרכבת. אותו קומץ אנשינו שם עמד בפני אש חזקה של תותחים ומכונות כבדות. לאויב לא היה מחסור בתת-מושת והוא ירק אותה ללא קמצנות. לעומת זה היו לאנשנו רק רובים ושני מקלעים, וזו לנו הפעם הראשונה לעמוד בפני אש תותחים, אך לכל מתרגלים, ולא עבר זמן רב — וידעת לחשב את שריקת הפגז, להצניע ראש ושוב להרימו.

הדאגה העיקרית היתה — חוסר מפקדים. לא היה עם מי להתייעץ ולהחליף דעה. אנשים היו גכונים לכל, אך אין די בכך. מלחמה היא מקצוע, שצריך ללמוד. ואנו, עם רצוננו הטוב, לא ידענו אותה, ובכל זאת, כשהייתי מסייר בעמדות ופוגש את החבריה ורואה את פניהם העוזים, — היה חודר בטחון ללב. הבטת פגז בקיר החושה, ואחר כך זוקפים אותו שוב ומחכים בקוצר רוח לאויב שיתקרב. האחד בקבוקי מולוטוב בידיו, השני מפקד המקלע, והשלישי רובהו בידיו והוא סרוח מאחורי שקיקי החול. אילו אותם ראית — ויילע? אלה לא יכולו, ואם עברת הלאה — ופגשת בעמדה שניה ביעקב מ. ופטל, כשהם גחונים על גבי האשונים, והמקלע בידיהם. ואחר תפגוש בעיניך ברפרוף את בן בית-זרע החופר ומעמיק את עמדתו. והלאה, בקטע הדרומי — קטע הדגיות — שם מוטיק ורוניק, מוליק ואמנון. פניהם המלוכלכים, המפויחים, החזירי עמוק את האמונה: אלה יחזיקו מעמד.

ומבלי משים תזכור פתאום, כי עם כל אלה השתובבת יחד בבית הספר; כי את והוא האני היוינו פעם את חברת הילדים, — ואז חשת את גדול הזמן.

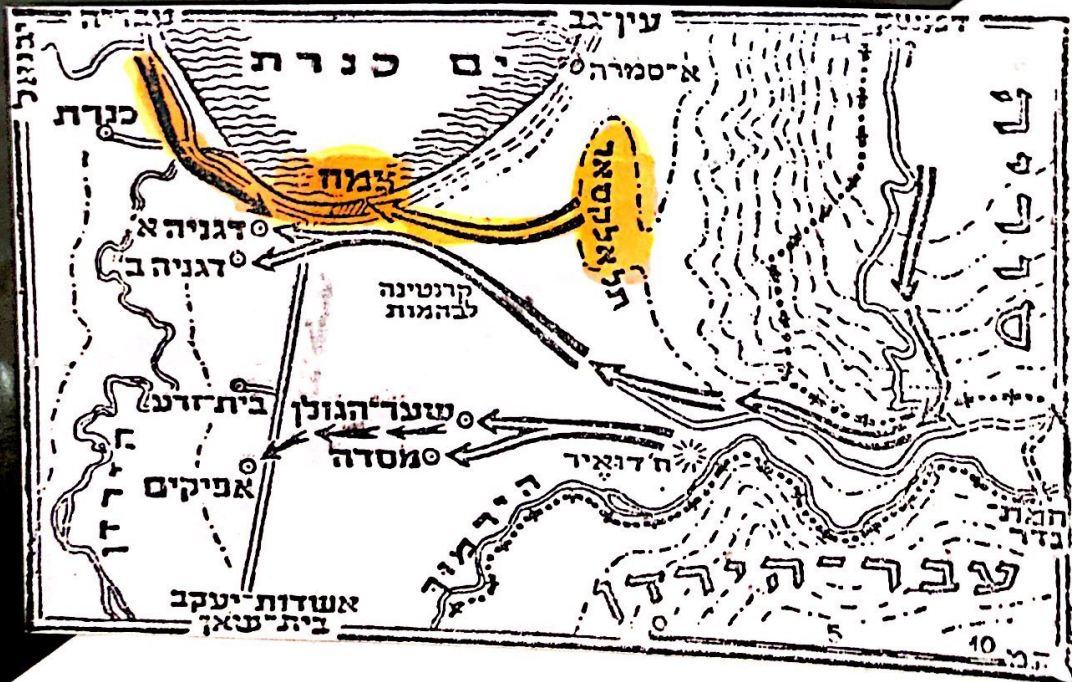
הסקסיקה של האויב באותו היום היתה: — ריכנך עמדותינו ע"י אש, ולאחר זה נסיון של התקדמות רגלים המון בלתי סדיר, שהופיע כגליה מעבר לקאר — בחיפוי של סנקים וכלי רכב אחרים תוצאות סבלות לא השיגו. הרגלים היו נקצצים באש המקלעים שלנו ונסוגים בהזרה מעבר לקאר. תכסיה זה נסוג מצד כמה פעמים ללא תוצאות.

אך המקלעים שעבדו ללא הפוגה הלכו והתקלקלו. היינו מרכיבים משנים אחד, מחליפים פה ושם חלק — והמקלע חוזר לפעולה. גם התחמושת בגורתה הדגנאים הלכה ואולדה. היו באים בריצה ומקבלים אצלנו בלענות הצהרים נפצע רוניק ש. שהיה המפקד באותו קטע.

בקטעי הצפוני שלנו לא נעשו נסיונות רציניים להתפרץ. היו מסתובבים דרך הקמפ עד ביההקברות הפתוח, ומכאן היינו מבריחים אותם והקטע חוזר ושוקט. כך ישבנו שם ועשינו כמיטב יכולתנו שלא לאפשר לאויב לפרוץ את קו צמת. וזלזל אני, שהיתה מימרא שגורה בפנינו: „להחזיק מעמד שנים שלוש ימים — כך אפר בגוריון“. ואזנו יבואו טנקים, תותחים ואוירונים שלנו. והיתה לאותה אשליה ערך רב בהחזקת רוח הלוחמים.

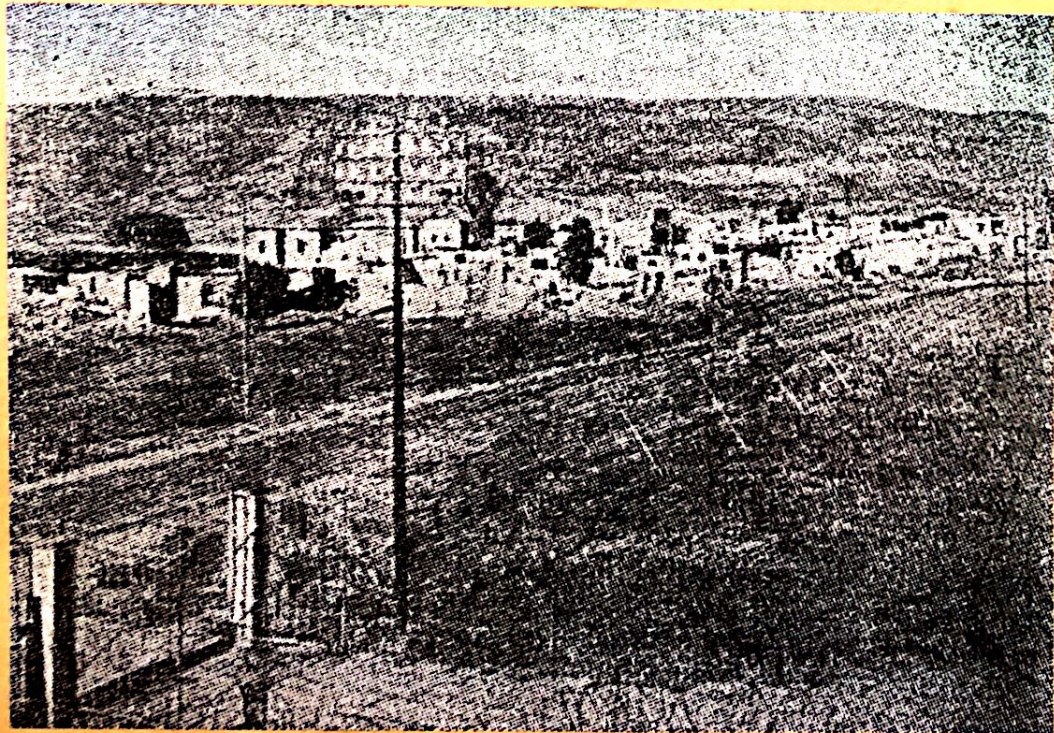
בהתעצות דחופה בינינו, מפקדי המחלקות החלטנו לשלוח שליח למפקדה ולדרוש נשק אנטי-טנקי. שמענו על איזה ספקיתות שישנו, ואמננו בלילה הונאו לגזרת צמת שני תחתים. באותו הלילה בא ונצטרף אלינו משה'לה כהן. בואו היה לידוד רב לכולנו. מיד נתן הוראות ועצת, אירך דאגה אך חשובה מכל היתה עצם הופעתו, אישיותו. מלא בטחון היה, תקיף, עז וגלוי. נעים היה לעבוד תחת פיקודו.

מפת הקרב

ב-0430 החלה הרעשת צמח, שער-הגולן ומסדה, שגברה והלכה מרגע לרגע. בעת ההיא נפרסו כ-30 שריונים מסוגים שונים (ביניהם טנקים) בקשת רחבה מסביבות המחנה עד לבסטין, והחלו להתקדם בפיזור לעבר צמח. חיל-הרגלים הסורי לא השתתף הפעם בהתקפה, אלא חנה ממרחק. ההרעשה ערערה את בתי החמר, ששימשו מסתור למגינים. החפירות לא היו עמוקות במידה מספקת, שוחות רובאים בלבד, שחסרו כל כיסוי-ראש. אנשים רבים נפגעו, ביניהם מפקדים. השריונים התקדמו תוך כדי הצלפת פגזים לעבר העמדות. אחד התותחים הא.מ., שהוצב כנגד כלי הרכב, נפגע והוצא מן השימוש. הטנקים המתקרבים מדרום איגפו את השכונה שמעבר לתחנת הרכבת. באזה שלנו, שהטיחה אש מאחד הבתים, נטלה את חשקו של חיל-הרגלים הסורי לנוע, כן האיטה מעט את קצב התקדמותו של השריון. אבל, לא לזמן רב. ההרעשות שבאו בכיוון ישיר והאיגוף שמדרום אילצו את המגינים לנטוש את עמדותיהם ולהתחיל לצאת מתוך צמח, כשלא ניתן להוציא מתוכה את כל הפצועים. השריונים כיסו באשם את הרחובות והמפלשים שבין הבתים. בתופת אש זו קשתה הנסיגה. האנשים זחלו בין הבתים ובקוצים ומספר הנפגעים נתרבה והלך.

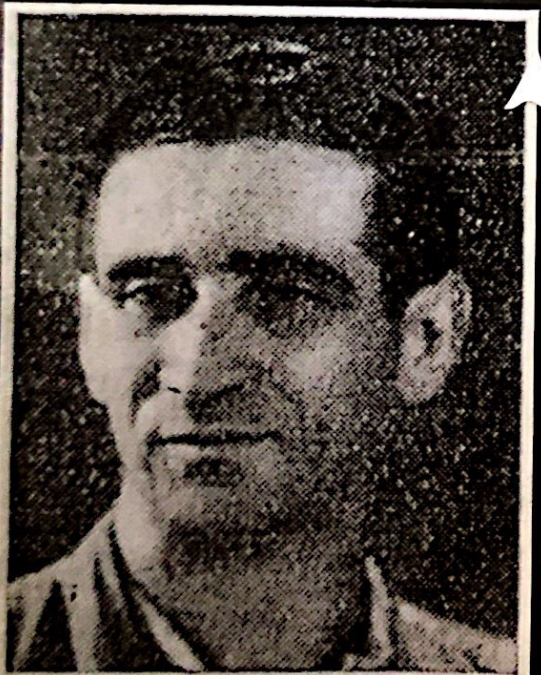
צמח

...אך נבחר את כולם
את יפה הבלגית והתנאי
כי רעות שבבאת, לעולם
לא חתן את לבן לשבח.
אדמה מקודשת בדם
את תשובי בנינו לפרוח.

חיים גרי.

ת.נ.צ.ב.ה.
נוימן ישעיהו
1915-1948

כי שהמלאכים בוכים
בעולם אחד
אז בעולם הזה
עצוב לנו יותר

דמעות של מלאכים
מדוע הם בוכים המלאכים?
אולי בגלל
שזה לא קל
להיות מלאך
בעולם עצוב כל כך

כי שהמלאכים בוכים
בעולם אחד
אז בעולם הזה
עצוב לנו יותר

וגם אנחנו כאן
דוצים לבכות יחד איתם
מה לעשות?
דוצים לבכות
והדמעות אינן יודדות
הדמעות אינן זולגות

מישהו מישהו דואט
דואט פי שט פמאלה
הא והדליק כמה כוכבים
והט נופלים אחד אחד.
אנו סובבים בשתי דרכים שונות.
יום ולינה לאורכם
ציונים ורצפים ומחכים לאות
הנתיבי אבק ולחן.

אנו נפגש בסוף דרכים ושאלות
נפגש בתום ימים רבים
בתום הרבה לילות
אני יודעת שאתה קרה עצמו
אביה חלף, קיץ נאסף
והבט שבו.